

WPLYNEŁO
12-05-2020

Bolesław Borkowski
Katedra Ekonometrii i Statystyki
Wydział Zastosowań Informatyki i Matematyki
SGGW w Warszawie

Warszawa, 15.03.2020 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pana mgra Shivana Fate na temat
„Symulacyjne badanie wpływu interwencji publicznych na poziom ubóstwa” napisanej pod
kierunkiem dr hab. prof. US Małgorzaty Łatuszyńskiej

1. Uzasadnienie podjęcia tematu badawczego

Praca o charakterze teoretyczno – empirycznym jest z dziedziny nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i dotyczy badań nad zjawiskiem ubóstwa. W dysertacji doktorant podjął próbę opracowania dynamicznego modelu symulacyjnego wspomagającego pomiar skali i poziom ubóstwa w ujęciu makro i mikroekonomicznym. Jednym z głównych wyzwań światowej polityki społecznej, także i polskiej jest, i w najbliższej przyszłości będzie poszukiwanie skutecznych metod ograniczania liczby osób żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa. Pomimo różnego podejścia do metod szacowania liczby osób żyjących poniżej pewnego progu ekonomicznego w poszczególnych regionach na świecie, aktualnie istnieje powszechna zgoda społeczności międzynarodowej co do powagi problemu ubóstwa. Dlatego też problematyka badawcza dotycząca ubóstwa i jego wpływu na gospodarkę jest obecnie jednym z najbardziej rozwijających się obszarów badań naukowych i prac użytkowych. Jednym z ważnych aspektów badawczych w tej problematyce jest analiza przyczyn powstawania i pomiaru ubóstwa. Zjawisko to jest bardzo złożone i wymaga interdyscyplinarnego podejścia oraz odpowiednich modeli symulacyjnych do podejmowania właściwych decyzji.

Wybór tematu rozprawy przez Doktoranta jest więc bardzo ważnym i aktualnym problemem badawczym. Praca koncentruje się na opracowaniu autorskiej koncepcji modelu symulacyjnego uwzględniającego wielowymiarowość i dynamikę badanego zjawiska zarówno w ujęciu globalnym, jak i regionalnym (kraje UE), w tym także w Polsce. Do badania zjawiska

ubóstwa w ujęciu globalnym i regionalnym Doktorant wykorzystał dostępny materiał statystyczny oraz wyniki różnych opracowań i raportów z tego zakresu.

Takie podejście pozwoliło na bezpośrednie porównanie efektów rozwiązań ekonomiczno – prawnych polityki społecznej oraz ocenę przydatności różnych modeli ekonometrycznych. Uzyskane w ten sposób wyniki należy uznać za interesujące. Dlatego też uważam, że podjęty przez Doktoranta temat badawczy jest problemem aktualnym i w pełni uzasadnionym.

2. Struktura pracy, materiał empiryczny, metody badawcze

Głównym celem pracy było *opracowanie koncepcji hybrydowego modelu symulacyjnego do analizy ex – ante wpływu interwencji publicznych na poziom ubóstwa*". Sformułowany cel pracy jest bardzo ambitnym problemem badawczym i w moim przekonaniu wymagającym dużego interdyscyplinarnego zespołu badawczego.

W rozprawie Doktorant postawił następujące hipotezy badawcze:

1. Opracowanie ram metodologicznych do badania efektów działań podejmowanych w celu zmniejszenia poziomu ubóstwa, opartych na hybrydowej symulacji komputerowej, może w znaczącym stopniu uzupełnić i wzbogacić metodologię ewaluacji ex – ante interwencji publicznych realizowanych w ramach polityki społecznej,
2. Komputerowy model symulacyjny skonstruowany z wykorzystaniem koncepcji systemowo – dynamicznego modelowania modularnego oraz symulacji wieloagentowej, pozwoli na kompleksową i dynamiczną analizę ex – ante wpływu interwencji publicznych na poziom ubóstwa na różnych szczeblach (lokalnym, regionalnym, krajowym).

Cel pracy, jak i hipotezy badawcze zostały sformułowane prawidłowo w kontekście analizy zjawiska ubóstwa w ujęciu makro i mikroekonomicznym.

Rozprawa doktorska mgra Shivana Fate odnosi się więc do problematyki aktualnej i ważnej w zakresie metod badań oraz przeciwdziałaniu występowania ubóstwa w szeroko rozumianych naukach społecznych.

Układ pracy jest podporządkowany potrzebom weryfikacji sformułowanych hipotez. Przeprowadzona weryfikacja na podstawie analizy literatury, bieżącego prawodawstwa Unii Europejskiej, analizy danych empirycznych oraz analizy porównawczej wyników różnych modeli potwierdziła zasadność opracowania dodatkowego narzędzia wspomagającego pomiar ubóstwa. Doktorant wykazał się dużą teoretyczną wiedzę z badanego zakresu, potrafi

umiejętnie wykorzystać wiedzę teoretyczną do analizy danych empirycznych i poprawnie formułuje wnioski.

Rozprawa napisana w języku polskim, składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, podsumowania, bibliografii oraz załączników. Zajmuje łącznie 186 stron. Struktura pracy jest spójna i logiczna; sprzyja realizacji celu pracy, a jednocześnie w pełni odpowiada tematyce rozprawy. Bibliografia pracy jest obszerna, obejmuje 280 pozycji. Zakres cytowanej literatury jest właściwy i odpowiada zagadnieniom prezentowanym w pracy.

3. Wartość merytoryczna pracy

Praca ma charakter teoretyczno – empiryczny. Do części teoretycznej, zaliczam dwa pierwsze rozdziały, w których Doktorant omówił podstawowe teoretyczne zagadnienia związane z podjętym tematem pracy. W rozdziale pierwszym o charakterze teoretyczno - historycznym - Autor, na podstawie literatury, dokonał obszernego i wnikliwego przeglądu różnorodnych definicji i określeń związanych z klasyfikacją zjawiska ubóstwa w świetle różnych teorii ekonomicznych. Szczególnie interesująca - w mojej ocenie – jest przeprowadzona wnikliwa analiza pomiaru różnych aspektów ubóstwa w podrozdziale 1.3. Doceniając obszerną wiedzę i umiejętność syntezy informacji, załużę, że Doktorant nie dokonał jednoznacznego wskazania z uzasadnieniem, najskuteczniejszej miary pomiaru ubóstwa oraz wskazania, która z nich jest najczęściej wykorzystywana w krajach UE. W rozdziale drugim Doktorant na podstawie licznych źródeł unijnych i krajowych omówił politykę przeciwdziałania na poziomie krajowym i UE. Precyzyjnie wyselekcjonował najważniejsze narzędzia i instrumenty walki z ubóstwem a także dokonał analizy źródeł finansowania interwencji publicznych skierowanych na walkę z ubóstwem w Polsce w ujęciu dynamicznym. Ciekawszym byłby ten fragment pracy, gdyby Autor porównał te wydatki z wydatkami innych krajów UE oraz powiązał je z uzyskanymi efektami. Rozdział trzeci jest ważnym fragmentem pracy doktorskiej nawiązującym do sformułowanego celu dysertacji. Autor dokonał profesjonalnej, czasami dość krytycznej analizy modeli wykorzystywanych w ocenie efektów działań mających na celu walkę z ubóstwem. Cennym wkładem Doktoranta jest omówienie licznych modeli ekonomicznych wykorzystywanych do analizy efektów działań publicznych. Sposób przeprowadzenia wielopłaszczyznowej analizy istniejących modeli ekonomicznych wskazuje na dużą wiedzę i umiejętność przetwarzania informacji przez Doktoranta. W konkluzji przeprowadzonej analizy zakresu wykorzystania i przydatności tych modeli Doktorant stwierdził, że ze względu na złożoność badanego zjawiska, istnieje pilna potrzeba opracowania modelu do badania wpływu działań publicznych na poziom ubóstwa w szerszych przekrojach terytorialnych i czasowych.

Do najważniejszej części pracy zaliczam rozdziały IV i V, które mają zasadnicze znaczenie dla realizacji celu głównego oraz hipotez sformułowanych w rozprawie. W pierwszej części rozdziału IV Doktorant w przejrzysty sposób omawia, na podstawie literatury, najczęściej stosowane metody symulacji komputerowej do analizy zjawisk społeczno – ekonomicznych. Podejmuje słuszną decyzję, ze względu na złożony układ przyczyn i efektów ubóstwa, o wyborze komputerowej symulacji hybrydowej (w połączeniu czynników makro i mikroekonomicznych) do dalszych badań. Najbardziej wartościowym fragmentem tego rozdziału – w moim przekonaniu - jest podrozdział 4.3, w którym Doktorant przedstawia autorską koncepcję hybrydowego modelu symulacyjnego łączącego metodę symulacji systemowo - dynamicznej z symulacją wieloagentową. Takie podejście pozwala na uwzględnienie i połączenie wzajemnych zależności czynników występujących w skali makro (np. poziom PKB) z innymi występującymi w skali mikro (np. liczba członków gospodarstwa domowego). Autor w swojej koncepcji hybrydowego modelu symulacyjnego słusznie przyjął koncepcję modułową przy konstrukcji modelu docelowego. Opracowanie koncepcji modelu symulacyjnego i konstrukcja poszczególnych modułów jest oryginalnym przedsięwzięciem Doktoranta.

W rozdziale V Doktorant przedstawił i omówił wyniki badań symulacyjnych w regionie na podstawie hipotetycznej typowej miejscowości o wielkości 4 tys. mieszkańców. Wykorzystał zbudowany model i przeprowadził obliczenia różnych wariantów efektów interwencji publicznej na zasięg czy głębokość ubóstwa. Wysoko oceniam umiejętności programistyczne Doktoranta, który dla przeprowadzenia badań empirycznych samodzielnie zbudował środowisko symulacyjne umożliwiające połączenie dwóch metod symulacji. Wartość każdego modelu symulacyjnego zależy przede wszystkim od poprawnie zbudowanego modelu matematycznego (który jest najważniejszym jego elementem), doboru zmiennych do modelu, sposobu weryfikacji modelu i walidacji wyników. Nie jestem do końca przekonany, czy opinia 11 ekspertów (w jaki sposób dokonano ich wyboru) jest wystarczającym miernikiem do oceny wyników uzyskanych z modelu symulacyjnego. Czy nie lepszym rozwiązaniem byłaby weryfikacja statystycznej istotności uzyskanych ocen lub porównanie ich z wartościami parametrów (wskaźników określających ubóstwo) publikowanych przez oficjalne ośrodki statystyczne?

W podsumowaniu rozprawy zawarte są odniesienia do celu pracy i sformułowanego pytania oraz hipotez a także potencjalne kierunki dalszych badań. Przeprowadzone badania

potwierdziły hipotezy postawione przez Autora rozprawy doktorskiej a sformułowany we wstępie cel pracy został osiągnięty.

4. Konkluzja

W pracy zauważalne jest dobre przygotowanie merytoryczne Autora oraz wysokie umiejętności posługiwania się przez niego informacją i prawidłowym jej przetwarzaniem. Doktorant umiejętnie selekcyjnie selekcjonuje informacje, formułuje prawidłowe wnioski oraz zmierza w kierunku uzyskania finalnego rezultatu. Wyniki analizy przedstawione w pracy potwierdzają przyjęte założenia badawcze. Podejście doktoranta do badanej problematyki w świetle aktualnej wiedzy jest właściwe. Doktorant przedstawił problem badawczy, sformułował hipotezę badawczą i dokonał przeglądu dotychczasowego dorobku naukowego w tym zakresie. Zaletą pracy jest dobra znajomość omawianych zagadnień, poparta połączeniem teorii z wynikami empirycznymi. Praca doktorska o charakterze naukowym ma walory poznawcze, analityczne oraz aplikacyjne.

Biorąc pod uwagę ocenę formalną, metodyczną i merytoryczną pracy należy stwierdzić, że odpowiada ona wymaganiom stawianym pracom doktorskim w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse. Reasumując, uważam, że recenzowana praca spełnia stawiane wymogi i wnoszę o jej przyjęcie oraz dopuszczenie Doktoranta do publicznej obrony.

Ze względu na oryginalny wkład własny Doktoranta, m. in. opracowanie koncepcji hybrydowego modelu symulacyjnego wraz z regułami decyzyjnymi plus autorskie opracowanie środowiska symulacyjnego, wnoszę o uznanie pracy za wyróżniającą.

Bolesław Borkowski

